

آموزش مقدماتی
رانندگان حمل و نقل جاده‌ای کالا
(دروس تخصصی)
ویژه دوره‌های آموزش بدو خدمت

گردآوری و تدوین

مرکز آموزش کوتاه‌مدت

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات اجتماعی

مرشدانگاه	تألیف: احمد، ۱۳۴۶
عنوان و نام پدیدآور	آموزش مقدماتی رانندگان حمل و نقل جاده‌ای کلاس (دروس تخصصی) ویژه دوره‌های آموزش بادی صنعت و گردشگری و تدوین احمد شکیبا، مهدی سمیعی؛ به سفارش سازمان راهسازی و حمل و نقل جاده‌ای کشور.
مشخصات نشر	تهران: پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات اجتماعی، ۱۳۹۱.
مشخصات ظاهری	۳۰۵ س.
شابک	۹۷۸-۶۰۰-۹۶۹۱۵-۵-۷
وضعیت فهرست‌نویس	فیبیا
یادداشت	تألیف.
موضوع	رانندگی -- آموزش (پایه یکتا)
موضوع	حمل و نقل جاده‌ای -- ایران
موضوع	حمل و نقل ریلی -- ایران -- مقررات ایمنی
شناسه افزوده	سمیعی، مهدی، ۱۳۵۶-
شناسه افزوده	پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات اجتماعی
شناسه افزوده	رانندگان حمل و نقل جاده‌ای
رده‌بندی کنگره	۳۹۱: ۹۰۰-۶۰۰-۹۷۸۱۵۲۰۶۶
رده‌بندی دی‌وی	۶۱۹.۱۸۳
شماره کتابشناسی ملی	۷۷۷۱۲۷

آموزش مقدماتی رانندگان حمل و نقل جاده‌ای کلاس (دروس تخصصی)

گردآوری و تدوین: پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات اجتماعی جهاد دانشگاهی

ناشر: پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات اجتماعی جهاد دانشگاهی

طرح جلد: علیرضا شاکر

چاپ اول: ۱۳۹۱

شمارگان: ۵۰۰۰ نسخه

قیمت: ۹۵۰۰۰ ریال

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۹۶۹۱۵-۵-۷

حق چاپ و نشر محفوظ است

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات اجتماعی

تألیف: تهران، خیابان انقلاب اسلامی، خیابان دانشگاه.

خیابان شهید وحید خنری، شماره ۴۷

تلفن: ۶۶۴۹۷۵۹۰۲

فکس: ۶۶۴۹۱۱۶۹

E-mail: ihss@icai.ac.ir

فهرست

مقدمه	۵
-------	---

فصل اول: قوانین و مقررات تجاری و اقتصادی حمل و نقل جاده‌ای کالا

۱. موارد ضروری قانون تجارت	۹
۲. موارد ضروری قانون کار و ضوابط مربوط به حوادث ناشی از کار	۱۴
۳. موارد ضروری قانون تعاون	۱۷

فصل دوم: ضوابط کلی مشخصات وسایل نقلیه حمل بار در جاده‌ها

۱. آشنایی با انواع وسایل نقلیه حمل بار	۲۳
۲. ضوابط مربوط به تغییر وضعیت خودرو	۲۸
۳. تجهیزات مورد نیاز وسایل نقلیه حمل بار	۳۱
۴. ضوابط معاینه فنی خودرو	۳۴
۵. قوانین و مقررات محدودیت ابعاد، اوزان و سرعت	۳۴
۶. معرفی انواع تجهیزات توزین و کاربرد آنها	۵۳
۷. ضوابط سرعت وسیله نقلیه	۵۵

فصل سوم: ضوابط کلی حمل محمولات ترافیکی

۱. تعریف بارهای ترافیکی	۵۹
۲. شرکت حمل و نقل ترافیکی	۶۰
۳. حداکثر ابعاد هنگام چیدمان بار	۶۰

فصل چهارم: آشنایی با حمل و نقل مواد خطرناک

۱. تعریف مواد خطرناک..... ۸۵
۲. نمونه‌هایی از حوادث مربوط به حمل مواد خطرناک در ایران..... ۸۶
۳. انواع گروه‌های مواد خطرناک..... ۸۷
۴. آشنایی با علائم و پلاکاردهای مواد خطرناک..... ۹۲
۵. موارد مهم آیین‌نامه مواد خطرناک..... ۹۸

فصل پنجم: مهارت‌های حرفه‌ای رانندگی

۱. اطلاعات و اقدامات ضروری قبل از سفر..... ۱۰۳
۲. اطلاعات و اقدامات ضروری حین سفر..... ۱۱۵
۳. اصول رانندگی تدافعی..... ۱۶۲
۴. اطلاعات فنی ضروری برای رانندگان..... ۱۷۲

فصل ششم: اصول کلی مهار بار

۱. تعاریف و مفاهیم..... ۱۸۷
۲. نحوه استقرار بار روی بارگیر و تنظیم آن..... ۱۹۱
۲. ابزار و تجهیزات مهار بار..... ۲۰۵
۳. چگونگی مهار بارهای مهم..... ۲۱۱
۴. مسئولیت‌ها در مهار بار..... ۲۴۹

فصل هفتم: بررسی و تشریح چند تصادف جاده‌ای مهم

۱. تصادف و اقسام آن..... ۲۵۳
۲. بررسی اجمالی عوامل تصادفات جاده‌ای کشور..... ۲۵۵
۳. بررسی و تشریح چند تصادف جاده‌ای مهم..... ۲۵۷

مقدمه

حمل و نقل یکی از نیازهای اساسی بشر است. سرعت تحولات جهانی و پیشرفت مداوم جوامع، تنوع محصولات و خدمات در جهان، رقابتی شدن فعالیتهای اقتصادی، تقسیم کار و تولید کالاها و خدمات براساس مزیت های نسبی مناطق و ...، موجب اهمیت روز افزون حمل و نقل برای جابه جایی سریع کالا و انسان شده است. از سوی دیگر حمل و نقل یکی از بیش نیازهای اصلی توسعه است و رشد اقتصادی کشورهای توسعه یافته مرهون توسعه سیستم حمل و نقل و ارتباطات آنها است.

در کشور ایران حمل و نقل به دلیل موقعیت استراتژیک، نظیر قرارگیری در مسیر ارتباطی قاره های آسیا و اروپا، دسترسی به آب های آزاد در جنوب کشور و آب های قابل کشتیرانی در شمال اهمیت زیادی دارد. محور راه تاریخی و استراتژیک ابریشم از ایران بیانگر اهمیت حمل و نقل در کشور ایران است.

حمل و نقل جاده ای در ایران به دلایلی چون تنوع اقلیمی، گستردگی شبکه جاده ای، پوشش محدود حمل و نقل ریلی و هوایی، فقدان راه های آبی قابل کشتیرانی در داخل کشور، انعطاف پذیری، اقتصادی بودن و امکان استفاده از جاده های طبیعی و گردشگری اهمیت زیادی دارد. به گونه ای که بیش از ۹۰ درصد جابه جایی کالا و مسافر کشور، با حمل و نقل جاده ای صورت می گیرد.

در حمل و نقل جاده ای ایران رانندگان نقش برجسته ای دارند و بخش عمده کارهای حمل و نقل جاده ای کشور وابسته به تلاش شبانه روزی قشر پر تلاش و سخت کوش راننده است. رانندگان حرفه ای حمل و نقل جاده ای با جامعه آماری بیش از ۵۳۶ هزار نفر در جا به جایی کالا و مسافر و رونق اقتصادی کشور نقش متمایزی دارند و به همین دلیل شایسته توجه ویژه هستند. نقش و اهمیت رانندگی ایجاب می کند که افراد شاغل در این حرفه با مسائل و موضوعات شغلی مرتبط با آن آشنا

شوند. در بسیاری از کشورهای توسعه یافته به آموزشهای شغلی رانندگان حرفه‌ای اهمیت زیادی می‌دهند. مناسب‌ترین زمان نیز برای فراگیری و آموزش‌های شغلی، آغاز ورود به آن حرفه است. بر همین اساس و به استناد دستورالعمل صدور، تمدید، تعویض و لغو فعالیت رانندگان حمل و نقل بار و مسافر برون شهری، آموزش بدو خدمت رانندگان حرفه‌ای از سال ۱۳۸۸ در دستور کار سازمان قرار گرفت که پس از هماهنگی با دفاتر تخصصی دی‌ریست در سازمان، دوره‌های آموزش بدو خدمت رانندگان حرفه‌ای شامل دروس عمومی و تخصصی برای رانندگان حمل و نقل کالا به میزان ۴۸ ساعت و برای رانندگان حمل و نقل مسافر به میزان ۴۶ ساعت تدوین شد.

کتاب حاضر حاوی محتوای دروس تخصصی دوره‌های آموزش بدو خدمت رانندگان حمل و نقل جاده‌ای کالا است که در آن موضوعاتی چون قوانین و مقررات تجاری و اقتصادی حمل و نقل جاده‌ای کالا، ضوابط کلی مشخصات وسایل نقلیه حمل بار در جاده‌ها، اصول کلی حمل محمولات ترافیکی، آشنایی با حمل و نقل مواد خطرناک، مهارت‌های حرفه‌ای رانندگی، اصول کلی مهار بار و بررسی و تشریح چند تصادف مهم جاده‌ای و علل مستقیم و غیرمستقیم مرتبط با آن، ارائه می‌شود.

بدون تردید آموزش‌های بدو خدمت در ارتقاء جایگاه شغلی و منزلت اجتماعی رانندگان حرفه‌ای و افزایش بهره‌وری و ایمنی حمل و نقل جاده‌ای نقش شایسته خود را ایفا خواهد نمود. از رانندگان محترم نیز انتظار می‌رود با فراگیری آموزش‌های پیش‌بینی شده و به کارگیری آنها در هنگام رانندگی و همراه نمودن دانش تئوری با تجربه عملی، سازمان را در زمینه دستیابی به اهداف آموزش بدو خدمت و تحقق شعار «آموزش: گام اول سفر سبز» یاری نمایند.

سازمان راهداری و حمل و نقل جاده‌ای

دفتر برنامه‌ریزی و آموزش